

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:			
Egész évre	—	—	8 Kor
Félévre	—	—	4
Negyedévre	—	—	2
— Hirdetések díjszabás szerint. —			

Rómába.

Franciaországban az egyház szenved. Egyik lap keveset beszél róla, a másik örvend, a harmadik hallgat. Való tény pedig, hogy a francia egyház mély sebet kapott.

A dédelgetett lány elkábult s a vallástalanság karjába dőlt. Róma szíve hevesen dobbant. Régi, változatlan szeretetével az örvényig kísérté. Itt megállt. Ha tovább halad, a sziklát hagyta volna el. De ott áll Róma s mint bérei sas rendületlenül nézi a zügó, kavargó hullámokat, viharokat.

Mégis Rómának nem azért visszafelé olvasva a mor (szeretet) a jelensége, hogy ne fájjon, sajogjon sebe. Mikor rejtekbe, katakombákba szorították, felsőhajtott. Mindazonáltal kegyetlen üldözőiért imádkozott. Mikor még az arénák földje keresztény vértől párolgott, akkor szerette legjobban ellenségeit. Végre is az ima, a szeretet a pogány világot legyőzte.

Emlut ugyan a nagy Constantinok ideje. Nincsenek már Kis Pipinek, Nagy Károlyok! Mintha a hatalmak ölbe tennék kezeiket s udvarias részvétnyilvánítással néznék az egyház küzdelmét. Hajdan Róma mellett légiók támadtak, s érette a föld lábuk alatt megdobbant. Róma szólt a ker. világhoz s a kereszties hadak Krisztusért ottanták vérüket.

Róma szenved. Megszólal. Kardot, fegyvert,

vért nem kér. De részvétnél többet várhat el Krisztus helytartója. Elvárhatja az egész kath. világ nyílt, őszinte tiltakozását a francia kormány ellen. Nemcsak szívekben, sóhajokkal, elborzadásokkal, hanem hitvalló tettekkel.

S valóban. Mintha Róma szívének lüktetését a katolikusok bizonyos irányban megéreznek. Hadak kelnek fel, szelid zarándokok hada. Mig francia földön szurony kísérteben erőszakolják „el Rómától,” addig Adria vígan rengeti az olvasóval, imakönyveivel felfegyverzett zarándokot „Rómába.” Mig az ártatlan apácákat a francia finomsággal össze nem egyeztethető módon kolostoraikból kihurcolják, a kath. női világ szíve megremeget s sóvárogva közeledik „Rómához.” Róma megvizsgálódik. Mig komoly tudománynak, vallásos nevelésnek kiűzött bajnokai szállásért ide-oda kopogtatnak, papok zarándokbotot vesznek kezükbe s ifjak seregével zengik:

Hol szent Péter sirba téve,
És Rómának dohog szíve.

Róma mosolyog, Róma remél, bizik.

Mig Franciaországban a harangok elnémulnak, a kath. világ színe-java hallja a templomok kongó-bongó hangját s imádkozik a francia népért, az egyházért.

Erdély is mozgolódik. Hegyi vér pezseg benne. Képzetele csapongó. Oda vágyik Itália

mosolygó kek ege alá. Oda akar zarándokolni hogy a mig a hitelenség sajkájában országok távolodnak el Rómától, — görcsösen ragaszkodják Rómához. A Rajna mentén lelkileg vész az egyház. A páholyok vihogó madarai károgva röpöknek: az egyház szenved, gyengül. Az Oltáregyesületek engesztelni akarják a megbántott Krisztust. Azért Rómában, szt. Péter sírján, a szentek földén vágnak összegyűlöli.

Felszólítások hirdetik, „Zarándoklat Rómába.” Erdélyből első nagy zarándoklat. Öntudatos, hitvallói út. Oltáregyesületek tagjai, mint apró csilagoeszkák a hadak útjában, futnak össze s akarják az erdélyi katolikusok történetébe első zarándokútkokat mélyen belekiesni.

A kinek szíve-lelke fölmelegedik, anyagi ereje engedi, sorakozzék a fehér zászló alá. Nem egyszerű, több napos, álmatlan kirándulás. Nyilvános hitvallás . . . A pápa, Krisztus földi helytartója szomorkodik, — fájdalmat enyhíteni kell . . . Az egyház feje katonai sorában szívesen szemlét tart, csak jelentkezzenek . . . S mi sarokba álljunk? . . . Hogy örvend a szentséges atya, hogy vannak bátor harcosai . . . Kik a világ elé lépnek, mint katolikusok, hitvalló katolikusok . . . Kik, mint moha a sziklát, úgy ölelik s esőkolják szt. Péter sírját.

Impozáns akar lenni a zarándoklat. A négy világrészről számtalan vészely s fáradság között mennyi meg mennyi hívó lélek megy Ró-

TÁRCA.

Üdvözlég Mária.

Ha életet fakaszt a kikelet,
És illat leng a tar mezők felett;
Ha fény dereng az égi biboron
S kiféslik szépen a virágszirom . . .
E szépségekben száll a hó ima:
— Üdvözlég Mária!

A rét mosolya, a kis madársereg,
Aranybogárkak mind köszöntenek;
S ha messze földön, más vidéken jár
A verőfény, a tüzés napsugár,
Csengősen szól a kis harang szava:
— Üdvözlég Mária!

A szivárvány ékében ez ragyog,
Erről susognak a tengerhajok;
A sziklabérces rengeteg, vadon
Visszhangra kél e mennyei dalon . . .
Oda van írva a bérc ormára:
— Üdvözlég Mária!

Szívem is megrezdül e szép dalon!
E drága szózatot rárajzolom,
Hogy fény legyen s vezesse léptemet
Ha boljong a bűn hulláma felett;

A csillagokig tör a hó ima:
— Üdvözlég Mária!

Ebben telik el földi életem:
Fohászodom híven, édesdeden . . .
S küzdelmimet ha végig harezolám.
Akkor is téged áldlak jó Anyám,
Ez lesz szívem utolsó sóhaja:
— Üdvözlég Mária!

Fastinus.

A női erényekről, mint a nőnevelés alapjairól.

Felolvasta a gyergyószentmiklósi „Fogarassy” intézet Erzsébet ünnepélyén **Mindszenti E. György**, intézeti lelkiatya.

Fallax gratia, et vana est pulchritudo,
mulier timens Deum, ipsa laudabitur.
Prov. 31.

A kecsesség csalfa, a szépség hiábavaló; egyedül az Istenfélő asszony érdemel dicséretet. — Példab. 31.

Eszmény az élet; az élet minden fázisát az eszmény teszi elevenné, de éltetendő is. Úgy van az ember egész valója teremtve, hogy eszményekért kelljen elnie, emelkedni az élet, a szív és kedély sívár, kihalt és kietlen.

Az élet legnagyobb eszménye a nő: ő vele eled vagy hal el az élet minden kellemé és hasznossága. Az emberiség jobb fele mindig szerette a virágot, abban látta kifejezve a Gondviselés kedvezését a tövises életuton. A női lélek, ha az nemes, a társadalom, a család középpontja s mig a férfi a társadalom, a család feje a száraz tekintély, a kerlelhetetlen eszközök képviselőjeként tölti be hivatását, addig a nő szép hivatásának magaslátán mindent bearanyoz, feldiszi, kedélyének kiválósgával, szíve melegével, lelke erényeivel.

Azért mondja nagy tanügyi politikusunk Csengeri Antal ide vonatkozó beszédében a nőről: „A helyzet, a melyet a nők egy nemzet társadalmában elfoglalnak, biztos ismertetője a nemzet műveltségének.” Igaza van. A női lélek műveltsége meglátszik az egész nemzet lelkületén, mert a végső következményekben a nő neveli a nemzetet; negatív neveltetése hézagokat hagy a nemzet kulturális rendeltetésében. „Azért a nőnevelés elhanyagolása családi és társas életünkben bosszulja meg magát: az elhanyagolás sajnos felreismerése min érdekeinknek, a legnagyobb döreség.” (Csengeri A. A közokt. és közmüv. főbb kérdéseiről 61. lap.)

A nő tehát mint eszmény, a társadalmi élet alapja, principiuma. Az ő szíve nélkül nincsenek nemes érzelmek, az ő körültekintő szel-

mába . . . Mennek erős hitet szerezni . . . Rómába, tehát Rómába . . . Oly üres e világ a társadalom, a család, az egyes élete — sziklaszilárd, krisztusi hit nélkül . . .

Bizonyára a vezetőség nemcsak az Oltár-egyesületet tagjait, hanem az azon kívül állókat is szívesen kalauzolja. Szól a nőkhöz. Lépjenek ki pillanatra a családi tűzhelyből s siessenek édes anyjuknak az egyháznak keblére borulni . . . Szól a papokhoz, tanítókhoz . . . Okkal-móddal helyettesítessék magukat s családokozanak a zárandokokhoz. Szól a tehetős iparosokhoz, kereskedőkhöz . . . Rakják le pillanatra szerszámukat s tegyék le nyilvános hitvallásukat. Szól a hivatalnokokhoz . . . Igyekezzenek felre tenni átkájukat . . . Ha akarnak, elgördíthetetlen akadály nem áll Rómába vezető útnak. Szól végül a gazdag birtokosokhoz. Jöjjenek Rómába . . . Majd beszéljek el az itthon maradt szegény népek, mennyi szépet láttak, mennyi örömet élveztek, mennyi lelki kincsét szereztek, hogy az egyház kormányzóját, Szentséges Atyánkat láthatták. El tehát Rómába, nyilvános hitvallásra!!

G.

A moloch.

Egyik jóakarató és emelkedetten gondolkozó tekintélyes barátomtól a következő tartalmú levelet kaptam:

„Sz. 1906. jún. 21.

Kedves Barátom!

A küldött tiszteletpéldány füzetet a legnagyobb köszönettel vettem s kérlek szíveskedjél még négy példányt küldeni „A szeszes ital molochja” füzetből, annak árát postautalványon küldöm.

A legszomorubb szívvel tapasztaltam sok szerencsétlen embertársamon a szeszes italok irtózatossá válását s bár — legyen érte örök hála a jó Istennek — 51 éves koromig nem estem áldozatul, de ha igazat kell mondanom,

leme nélkül nincs gondos házvezetés, nincs kiemelés és finomság az érintkezésben, s ami legfontosabb hiány, nincs nevelés a családban, e miatt ismét nincs kultúra a társadalomban, nincsenek erények a nemzet lelkében.

Erények nélkül nincs élet, csak vegetáció.

Hogy minő kiváló tényező a gyöngébb nem lelkülete a közélet szintjének fenntartásában, arra egy tekintélyes amerikai kulturpolitikus ide vonatkozó gondolatait kell közölnöm. Mintán a férfi és nő szellemi energiáját összehasonlította, azt mondja a nőkről: „szeretjük jobb fegyelmező rideg szigorunknál, rokonszenv sugálta intésök hatásosabb, mint okoskodásunk és fenygetésünk. Akit nővel gyöngédebb erkölcsi érzélemmel bír, jobban megvágatja szavait, izlése kiválóbb, természete szelidebb és kevésbé hajlandó durva vétségre, póriás szokásra.

Gondoljunk csak jó anyáinkra; szeretetnek melege, még most is hevit, míg atyánk ridegebb, kimért nevelési eszközeinek legfelebb barátságosan emlékei élnek még lelkünkben. A felnőtt ember gyakrabban humorizál az atyai fenyték történeteiben, míg az anya fegyelmező emléke, kedves és vigasztaló filozofálásra indít.

A nőnevelés nagy érdeke tehát az emberiségnek; a nő társadalmi megalázása egyértelmű a társadalom szintjének súlyesévé.

Itt e helyen azonban semmi sem esik távolabb tőle, mint a „nouvelle femme”, mint az, hogy a feminizmusról, a szertelen mérvű nő emancipációról pártólólág szöveljen.

Isten a férfitől tette függővé a nőt, azért teremtette gyöngébbnek is, kárpótolván azonban

sokszor éreztem a gonosz Molochnak fojtogató ölelését magamon is, éppen azért szíves-lelkekkel ohajtom, hogy neves faradozóid sok-sok embernek boldogságot szerezz.

A heves harcban mint a legszegényebbek egyike — én is töreksem kívényi részemet s küzdeni a legbatalmasabb ellenséggel. Ezért nem várok egyebet az emberektől, mint a minőben Tened lépten-nyomon részesítenek: lekicsinylést, felreértést, gúnyt, sőt talán megvetést — mert hiszen a tyukszem, ha rálepnék, mindig fajós szokott lenni — de reményem, hogy az isteni kegyelem, mely eddig nem hagyott el, ezentul is velem leend, ha a te vezéreltet att zajtalanul munkálkodom a gonosz ellenség ellen.

Szívből üdvözöl s szeretetedbe ajánlja magát továbbra is igaz barátod

D.

Ezen levél egy oly egyéntől jött, kinek nagy mértékben kijutott az életküzdélemből, de Isten segédelmével mindig emberül megállotta helyét.

Az életben sok jó barátja volt és van. Mint öntudatos gondolkozó egész életében tanult. Most is a „Moloch”-ot jóakarattal olvasgatva világos meggyőződést nyert arról, hogy az alkohol a legnagyobb ellenségünk, mellyel szemben minden érző embernek harcolni kell.

A mai nagyon is alkoholos világban, rossz szokások, ferde felfogások mellett úgy vagyunk, hogy én is, sok más is kevés kivétellel mindenki elmondhatja: „sokszor éreztem e gonosz Molochnak fojtogató ölelését magamon is.”

Úgy nőttünk fel, hogy lepton nyomon azt láttuk, hogy az emberek, meg a tekintélyesek is szeszelenek minden találkozáskor, akkor is, ha örvendnek, akkor is, ha busulnak.

Azt láttuk helyesnek, tetszetősnek, ha mi is utána csináljuk. Szajtán ember legyen a talpán, hogy a mértékletesség határai között megmaradjon. Bizonyos megtisztelésnek éreztük midőn settenkedő világfiak azt mondogatták: „jó fiú, nagyszerűen tud mulatni, kedves cim-

öt a férfi lelkéből hiányzó kedély gazdagsággal s azzal a páratlan képességgel, ami csak az Isten tulajdona, t. i. hogy boldogítani tudjon.

Nagy feladatának teljesítésében mindamellett erényekre van szüksége a nőnek. Teremtésében erre nyert is képességet, nevelésében férfi által el nem érhető magaslata tud eljutni, s akkor magával ragadja a férfit. Vonzó erejének van negatívuma is; ha a nő súlyed, magával ragadja a férfit az anarchia, a petrolórség, a demimond undok alvilágába.

Adjunk tehát erényeket a nőnevelés nagy missziójának.

A férfi és női erények között alig van lényegi különbség, hisz minden erényt egy- és ugyanazon isteni forum követeli az embertől, különbség van azonban a módban és fokozatban.

Ezt igazolja az élet: a megbotlott férfi még feltámaszthat s visszajuthat az erények útjára, az elbukott nő tévedései az önámította szív tévedései lévén, annak romlottságából ritkán van visszatérés. A pokol útján pár lépéssel jár elől a nő a férfi előtt, de a mennyrszág útján is. A női erény halálának ritkán van feltámasztása.

Neveljük tehát a nőerényekben erényekre, akkor évezredekre tettük le alapját a nemzetek krisztusi nagy kulturájának.

A nyugati művelt nagy nemzetek tanítási politikája már a múlt század első felétől kezdve hiányokat tüntet fel, ugyanis megalégedett a lelki tehetségek egyikének egyoldalú gondozásával, csak tanított. A nevelést bár nem

bora, tele elmésséggel.” Sok kartársunkat agyon ölelte a gonosz alkohol moloch.

Ismertem egy tekintélyes állásban volt tanügyi férfit. Valóságos mániája volt másokat leitatni és aztán bennük gyönyörködni. Valódi bérénc volt az alkohol moloch bálványának, aki elég szerencsétlen volt társaságába kerülni, nem igen menekült meg a részségtől. Végül az alkohol ölte meg, elhagyatottan pusztult el, világi ember letére nem alapított családot, hogy annál inkább elhessen rít szenvedélyének s végül annak lett áldozata, annak az alkohoi molochnak, melynek mindenkit áldozatul akart tenni életében. Valódi ördögi törekvés!

Barátom levelének felette érdekes és tanulságos azon része, melyben azt jelzi, hogy mi az én jutalmam.

Hát én az alkohoiis világtól ennél egyebet nem is vártam, nem is várok, erre előre elvoltam készülvé, mert a kérdést alaposan tanulmányozva egészen meggyőződtem, hogy az alkohol szertelen élvezése rontja az agyat, akadályozza a helyes gondolkozást s elveszi az egyén jó érzését. Ezeknek jó útra terelése a lehetetlenséggel határos, de ezért még sem lehetetlen.

Már sok egyént megmentettünk, sok atyát visszaadtunk az elhagyatottan siránkozó gyermekeknek, sok férjet a kétségbeesés szélére jutott feleségnek, sok családnak visszaadtuk a fentartót, a védelmezőt.

Hogy többet nem tethetünk lekötöttségünk és anyagi tehetőségünk elégtelensége az oka.

A társadalom ébredése aléltságából, gondolkozó, figyelő álláspontba helyezkedése jelzi, hogy eredményre vezető úton haladunk.

Ezen tudat elég jutalom, elég kárpótlás a lenézésért, a gúnyért.

Az is igaz, hogy az absztinensek egyáltalában nem félnek az alkoholisták támadásaitól, miért is félnek azok véleményétől, kik oly folyadék érdekében kardoskodnak, mely egy kissé túlmértékben használva, elveszi a józan belá-

bevallottan, de praktike a család szentelyébe toltta, amelyből kizárta alanyait, megfedkezvén arról, hogy a kettőnek mint együttthatóknak van csupán nemzetnevelő hatása.

A fiúgyermeket nevelje az élet, úgy mondják neves pedagógusok; legyen nekik igazuk; én és mások, legkivált a családtyák azt tapasztaltuk, hogy az élet, a rideg élet nevelésének sok köszönni s meghálálni való jó eredményt nem láttuk. Ha a fiúgyermeknél így áll a kérdés megoldása, mi lesz akkor a leány? Hol van az az élet, az az utca, mely erényeket plántál a zsenge és mindent megteremmi kész foganó talajba? A nevelésnek a tanítás és tanulás testvérviszonyában kell történnie. Ezt nem kell bizonyítani. A jelző pedagógus, az Isten, írta bele az elvet az első nevelvő-akták szívébe. elméjébe, hogy úgy mondjam fajfenntartó szülői ösztönébe az ő szülőknél és talán évmiriádok beláthatatlan generációjának.

Ez elvek neveléstani kódexét hol keressük, hol találjuk meg? Nincs messze: ott van az evangéliumokban.

Nem szürke elvontság az evangélium nevelés-tudománya, az a tiszta gyakorlat, melyet művelt nemzetek alig utólérhető szellemi magaslatokon is évezredes életükkel igazolnak.

Nincs áldás a nevelés-oktatás iskola és család közötti bifurkálásán, menjünk tehát vissza az ő forrásokhoz, törjük meg az evangéliumok mindennapi kenyerét, hogy kicsinyeink se fogvatkozzanak el az úton.

Neveljük leányainkat Krisztus szellemében,

tást, a helyesen ítélő tehetséget. Most ebből ennyi elég!

Egy székely faluban történt L.-ban, hogy folyó hó 6-án a tiszteletes predikációjában a székely nép elfajulásáról beszélt, hogy az lusta lett, a birtokos munkaadók már napszámot sem kapnak, ő maga sem kap már napszámot.

A templomból kijöve előáll a község földmives bírója, így szólt: „Tudja T. úr miért fajul a székely, miért fajul községünk népe? Azért? mert azok, kiknek kötelessége, nem világoztatják fel a népet, hagyják szó nélkül inni a pálinkát, melyről azt olvastuk az újságokban, azt halljuk több úrtól, hogy az méreg. A Tiszteletes úr meg a tanító úr ezt nekünk nem mondták. Ügylátszik, azt akarják, hogy butaságban maradjunk a nagy veszedelemmel szemben. Már szélteben beszélnek a városban, sok falun előadásokat tartanak arról, hogy a pálinka-ivás megmarja a vért. Ezért fajul el a székely vér!”

Ez szóról-szóra így történt. Intésül, figyelemzetésül ide jegyeztem, hogy minden pap, minden tanító késelem nélkül tanulmányozza a kérdést, fogjon a gondjaira bizott nép felvilágosításához.

Tovább halogatni nem lehet.

(Folyt. köv.)

Szabó György.

Harminc év.

Lapunk legutóbbi számával pályafutásának XXX. évébe lépett be. Ez alatt a hosszú idő alatt, habár igen sokszor nagy küzdelmekkel, igyekezett a Közművelődés elvállalt feladatát a lehető legjobban betölteni. Nem mondjuk, hogy a támasztott igényeket minden tekintetben kielégítettük. De azt önérettel hirdethetjük, hogy viszonyainkhoz képest igyekeztünk a lehető

legjobbat adni. És ha egyházmegyénk kath. közönsége — papok és világiak — ezután fokozottabb mértékben sietnek anyagi és szellemi téren támogatásunkra, bizton ígérhetjük, hogy újult erővel és lelkesedéssel dolgozva, olyan lapot adunk olvasóink kezébe, amely minden tekintetben a megkívánható szintjén fog állani.

Jelszavunk ezutánra is ez marad: **Egyházunkért és Hazánkért!** És e két drága kincsünkért bátran és nyíltan fogunk küzdeni ezután is.

E küzdésünkben nem befolyásolhat senki és semmi.

Egyházmegyénk és erdélyi hazarészünk ügyeit ez után is nyíltan, meggyőződéssel pertraktáljuk, egvedül az igazságtól vezéreltetve.

Mindenki érzi, hogy nagy átalakulás előtt állunk. A szellemi és társadalmi átalakulások hullámai már a Kárpátok tövét is csapkodják. Résen kell állanunk mindnyájunknak ésszel, szívvel, karral.

Ebből a munkából a Közművelődés a maga körében derekasan akarja kivenni részét. Am, hogy ezt megtehesse, az erdélyi keresztény társadalom minden irányú támogatására van szüksége.

Bizalommal kérjük tehát ismétlen ezt a jóakarató támogatást, mert hiszen mi nem üzleti érdekből, nem anyagiakért dolgozunk, hanem édes mindnyájunk jóvoltáért.

Ezt pedig a változó időkben csak úgy tehetjük meg, ha az eddiginél jóval nagyobb arányú támogatásban részesülünk. Ennek reményében nyitunk lapunkra

új előfizetést. Ha csak minden régi előfizetőnk egy újat szerezne: már megvalósíthatnók jövő reményeinket.

Fel tehát keresztény testvérek!

A lap előfizetési díjai:

Egész évre 8 Kor.

Fél évre 4 „

Egyes szám ára 20 fillér.

A „Közművelődés” szerkesztősége és kiadóhivatala.

H I R E K.

A hét morálja.

Dehogy is a hét morálja. A mai koré. A cím mégis találó, sőt jellemző is, mert egy heti idő alatt kötődött össze az alábbi esokor.

Csupán a legkritikáiban viritó mákvirágokat kötöttük össze, a szerényebbeket ott hagytuk az útszelen.

Elég fájdalmas dolog, hogy egy hét alatt kinyíllott mocsárvirágoknak csak a feltűnőbbjeiből is gazdag esokort lehet kötnünk.

Fűzzük hát össze a mocsár virágait. Esmelkedésre akarunk alapot nyújtani.

Régi gyakorlat, hogy a politika nem tekint a morálra.

A civilizáltabb államokban a gyilok, a mérreg ugyan nem járja a politikai ellenfelek között, de vannak s működnek azoknál sokkal cudarabb eszközök.

Ilyen undok eszköz a becsületeblás, a fedett helyről való rágalmazás.

A mérég és gyilok rövidesen végez a kiszemelt áldozattal és csakis vele.

A becsületebló és rágalmozó porcikáinkint emészti meg a megtámadottat, miként az örlő szű a legvirulóbb fatörzset.

De nemesak áldoztat szedi atomokra, ha-

ezzel családok nevelést oldottak meg egy csapással, a nemzet élete nem okoz majd fejfájást vésses időkben a jövő nemzedékének, mely a mi alapjainkra helyezkedett.

A járt úton haladri nem retrográd lépésekkel: a haladás feltétele, térjünk tehát vissza az örök örök forrásához. Krisztus örökifjú lelkének melege világít, de nem vezet sötét reakcióra.

Az örök ige azt mondja nekünk: az igaz a hitből él. Ez az elv az evangéliumok örök életelixírje, mely lelket ad, s a lelki halált gyógyítja. Merítsünk bele, merítsük színiig szeretetünk serlegét, s nyujtsuk azoknak, akiket egy más tökéletes életre kell szólítanunk, új lelket teremtvé a nevelés krisztusi igéivel.

A szív nemesak organikus középpont a szervezetben, ez a lélek, a mindent mozgató erkölcsi élet tüzehelye, mótor.

Az a hitrendszer, amely az okosságot, az önuralmat, az igazságosságot és lelki erőt minden erények sarkává és alapjává tette, nem téveszthet meg bennünket bimbóba fésülő ékeségeink szűzies nevelésében.

Neveljünk tehát, első sorban ezen erényekre.

Vezessük leánykaink szívébe az öröklet forrásaiból az intés és jó példa csatornáin keresztül első sorban a keresztény okosság erényét.

Legyen hivatása a nevelésnek alkalmas eszközeivel az, hogy mindenben körültekintő, belátó legyen az elme s nem negélyeztetten aláztatos legyen a szív. A nő alárendeltségét meg-

enyhíti a krisztusi alázat, mely épen alázatosságában bír vonzó erővel a mások irányítására, a szívek kormányzására. Ez az alázatosság Isten akarata s igaza van Ligourinak, amikor azt mondotta: „La volenté di Dio rende dolce ogni amarezza” — Isten akarata mindent megédesít. Az alázat szelidsége teszi kérielőn parancsolóvá a nőt. Ha a tudat nem él benne, zsurnoksága kiállhatatlan. Az okos nő a család támasza, a ki tanácsal látja el a férfit, az ő erejét. Itt van az ő uralmának legszebb tere, biztos kézzel tartja a kormányt s vezeli esendes vizekre az élet tengerén. Mulierem fortem quis inveniet? Prov. 31.

Az önuralom, a mérséklet erényéből sarjadnak a türelem, a szelidség, a hitvesi hűség és az anyai kitartás testvéreirényei. A nő lelkét Isten martiroságra teremtette, de nem azért, hogy nemes szívének hiú kinokat okozzon, hanem, hogy erényeinek biztos legyen jutalma a kiállott küzdelem végén. Mily tiszteletré méltók a hitves, az anya könnyei, szülte legyen öröm, vagy bánat, sohasem esnek a föld porába, mert azokon az örök szeretet csillama törik meg áldozatul Istennek, a könnyek adójának. Az önuralom kizárja a hiúságot a tetszelgésben és ruházatban: „a keresztény nő lelkébe plántált igazság marad mindig, amit Genf nagy apostola ír: „Introduction à la vie devote” című jeles könyvében: „La netteté exterieur représente en quelque façon l' honnêteté interieure”, — „a külső esin némi tekintetben a belső tisztesség kifejezője.” Az evangélium szeltemében az önuralomra nevelt nő nem lesz

hiú, cifrázkodó, vakmerően ítélkező, rágalmozó, pletyka, tetlen, hiú ábrándokat hajszólo, kikapó, böketlen, hanem arany kedélyével bevilágít a szomorúság sűrű homályába is, ha családját Isten bőlesége bajjal veri meg. Lelki bánatában türelme olyan lesz, mint a phönix, mely a kinok tüzeben elhamvad, ha kimerült, de mindig új életre kél, hogy éltesen másokat szíve melegével.

Az igazságosság erénye vérttel látja el a nőt az élet küzdelemében. Megközelíti Isten hatalomban, Istennél pedig ki lehet hatalmasabb? Régi jogi elv az, hogy az igazságosság mindenkinek megadja az őt illető elnyit, jogot. A keresztény életfelfogás az ősi jogi elvet kibővítette és betöltötte. Ez azt mondja: senkitől sem követelhető több, mint a mire képes. Az igazságosság erénye visszatartja a nőt a családja kárára történő túlkövetelésektől, felesleges és sokszor nem is rangszerű fényűzéstől, izléstelen nagyozlástól, mások igazságtalan lenezésétől, amelyeknek nyomában jár a békétlenség, a megvettetés és a családi nyomor. Ez az erény megóv az irigység szenvedélyes rút bűnétől, s megadja a családnak a tiszteletet, külső becsületet, a nyugalmat, a mit a hiú, léha, túlkövetelő, igazságtalan világ nem adhat, csak Isten, az igazságosság erényének atyja és törvényhozója.

A lelki erősség teszi a nőt a család és társadalom ékes oszlopává. Nem a fizikai erőket viszi harcba, nem az akarnokság vagy krakélerség kifejtésében és érvényesítésében van a nő ilyen hivatásának mindig erőszakos és

nem — politikáról lévén szó — az általa képviselt irányzatot és rendszert is megsemmisíteni óhajtja.

Politikai banditák és kalózok mindig találhatók voltak szép hazánkban, de annyira elszaporodva s olyan cinikusan szemtelenek sohasem voltak, mint napjainkban, mióta a koalíció kormánya jutott s egy szebb, tisztább korszakot inaugurált.

Azóta a legsztyább liberális és haladó denevér is vámpírrá nőtte ki magát s feltétlenül koalíciós vért akar szopni s koalíciós agyvelőn akar lakmározni.

A liberális és haladó denevér dühöng, mint a sakál, kegyetlenkedik, mint a tigris, de mindent sötétben, burkoltan végzi — mert hát denevér természetét még sem tagadhatja meg.

Ezeknek a vámpírrá erősödött denevéreknek a koalíciós kormány megalakulásától kezdve kedves csemegéjük volt *Polónyi* igazságügyminiszter.

Miért? Vajjon azért, mert verben bővelkedő hatalmas test s mert jellegzetes koponyájában sok az agyvelő? A vámpiroknak ez elegendő ok lett volna.

Am a politikai vámpirok elűntek természetrajzi kollégáiktól. A politikai vámpiroknak beszéllet, lélek, egész ember kell.

És mert *Polónyi* akkor, a mikor a bársonyszekbe behelyezkedett, nyíltan kijelentette, hogy seprűt (nem is olyan cilindernek való bársony, hanem nyírképrűt) vesz a kezébe s a dohos rendszer penészes gerendáiba csimpalykózó „haladó” denevéreket kihessegeti a napsugárra, a hol a sötétségnek e szárnyas emlősei pusztulásnak indulnak, — összeesküdtek a dohos pincek és barlangok lovagjai a seprűt keményen forgató igazságügyminiszter ellen s becsületét, egész emberi voltát akarták fellakmározni.

Hogyisne! Kell-e nagyszerűbb falat, mint az igazság nevében az igazságügyminisztert darabokra szedni?

Csak úgy lesték, hogy mikor omlik össze a seprűt forgató miniszter s mikor gyűlhetnek lakmározásra a terített asztal mellé.

kellemtelen szerepe, hanem az égi bizalom rendíthetetlen energiájában, melyet nincs a természeti világrendnek oly csapása, hogy megrendíteni, vagy ledőnteni tudná. Azért lett a gyöngő nő, az erős férfinak segítő társa, esont az ő oldalából, test az ő testéből, de vér az ő véreből és szív az ő szívéből is. Azért nevezi a nőt az Irás is „virago”-nak, azaz olyan lénynek, amely a férfi lélek kiegészítője, integránsa. Az élet tengerén az evangélium hányt-vetett hajójában a férfi a vitorla, mely vezet, irányít, de a nő az árboc, mely az irányítót fenntartja, hogy a viharos habokon keresztül az örök élet kikötőjébe eljusson mind a kettő.

A nőnevelésben az evangélium biztos csapása kizár minden bizonytalanságot, kapkodást. Az első eszalhatatlan nőnevelés az Úr Jézus is azt mondta Mária-ról, aki igéit odaadó figyelemmel hallgatta, — hogy egy a szükséges — s biztosította őt, hogy a legjobb részt választá magának, mely el nem vétetik tőle. Ha ez így van jól, úgy ti anyák, akiknek jó leányokat kell nevelnetek, menjetek a názáreti pedagógushoz, s amit mond nektek, véssétek szívetekbe, s adjátok! örökül leányaitoknak, az el nem vétetik tőlük soha többé. A leányok legszebb hozománya, az erényes nevelés kincsei, ezeknek biztosította az örök fennmaradást a minden jók adója, mert csalfa a testi bajok mulandó tőkéje a szépség hiú hozománya, s csak az Istenfélő asszony egyedül a dicséretes.

A tisztelt „haladó” denevérek nagyot esalódtak. Hiába kapaszkodtak egymásba — egész hosszú láncot képezve — gyöngök voltak bilinesverésre.

A seprűt forgató miniszter, aki „nem engedte magát erőszakos hajsza által az ország igazságügyének lelkiismeretes kezelésében megháboríttatni”, megeshóvalán feje fölött nyírák seprűjét, nyugodtan szólott: Hess te csunya ma . . . azaz pardon denevér.

Aki pedig nem értené meg ezt a kis elme-futtatást, az nézze meg a lapokban a *Polónyi-Halmos* ügyet.

* * *

Külömben a politikai morálon, jobban mondva morálhiányon épült fel ez a fennebbi beszéd.

Hát hogy kerekébb legyen, adjunk hozzá még egy dőzist. Az is megolvasható volt az újságokban, hogy egy tisztelt bárónő (a név nem lényeges) váltót hamisított a jelenlegi honvédelmi miniszter feleségének nevére.

Hát a váltohamisításban még nincs semmi különös, (nem a hét, hanem a kor morálja szerint). Azt megteszi akármelyik bugris Jakab. Olyan ez, mint a mikor a folyóvizből bort csinálnak. A bankót is papirosból csinálják. A váltó pedig papiros.

A bankóra rányomtatnak valamit s lesz neki ezüst és arany értéke. A váltóra ráírnak valamit s lesz neki akar bankó értéke. Amott is, emitt is szavatoláslról van szó. A bankónál elég megbízható még ez idő szerint (ha csak a cuccitást és szabaddkőmivessék közbe nem szólnak) a szavatoló t. i. az állam. Már a váltónál nem mindig így van. Ott válogatóság! Erre való tekintettel válogatta olyan jól ki a fentiszelt bárónő a maga zsirását, a honvédelmi miniszter nejét. Utólag sült ki, hogy az aláírás hamis, de utólag sült ki az is, hogy miért vágyódott éppen a honvédelmi miniszter nejéhez. Hát mert egykoron *Fejérváry* báró, a darabontkormány elnöke is honvédelmi miniszter volt. Már pedig a fentiszelt váltohamisító bárónő *Fejérváry* darabontnak keblü barátónje s abban a bizonyos sötét időben politikai ügynöke volt. Nem kevesebbre akarta felhasználni a fódarabont, mint hogy a bárónő stréber bankár barátjával (valami *Lázár* alias *Löwe István*) olyan bankot alapítson, a mely megvásárolja mindazon vidéki takarékpénztárak részvényeit, melyeknek vezetői vagy adósai az ellenzекhez tartoznak.

Igy akartak a már tervbe vett új választásnál korlátlan pressziót gyakorolni a választók százezeire. E célra a bárónő és bankár barátja előlegképpen mintegy 90.000 koronát fel is vettek *Fejérváry* fódarabontól.

Közbe megszületett a koalíciós kormány. Fucess lett a darabontbank; a pénz elment — az ügynökök kezdhettek elől. Megkezdtek az említett váltohamisítással s esupa szimpátiából ragaszkodtak a honvédelmi miniszteri állashoz. Nem sült el. De ez nem baj. Valamint a darabont kormány elnöke nem vette el méltó jutalmát, úgy aligha veszik el a váltohamisítók is.

Mindelből pedig csak egy helyes következtetés folyik, hogy sok-sok seprűre volna szükség, mert a denevérek kezdenek oduikbó nagyon előrajzani.

* * *

Ez is a héthez tartozik. Fényesre vasalt cilinderben, hód- és cobolyprémes bundában, kerékkötőnek is beillő vastag aranylánccal és szikrákat hányó brilliáns gyűrűkkel ekesített urak állottak a napokban a bpesti rendőrség előtt.

Telik nekik ez a fényes ragyogás, mert hát „fekete gyémántal” kereskednek nagyban és ki-

esnyben. Közönségesen szólva szénkereskedők azok az urak.

Nagyszerű üzlet ez így telviz idején. Különösen, ha értik a mesterségüket. Ezek az urak pedig nagyon is értékelték, azért olyan fényesek és ragyogók.

Üzletre használták fel a szegény küzködő emberek nyomorúságát. A nyomorúság könnyeiből ők tüzesen ragyogó brilliánsokat gyártottak.

A szegénység keserűségét csillogó aranyra váltották be.

Ezért állottak a rendőrség előtt nem mint vádlók, hanem mint vádlottak.

Uzsráskodtak az emberek szegénységével. A nagy havazások miatt fennakadt a szén-szállítás.

Felmentek hát az árat hallatlan módon. No még ez megjárja. Utóvégre kiki úgy adja a portékát, amint tudja. Ezek a fényes urak azonban nem elégedtek meg ennyivel. Javítást eszközöltek (persze a maguk javára) a mérlegeken is úgy, hogy ezek az ördöngös eszközök, melyek külömben a vevők érdekeit vannak hivatva szolgálni. 50 kiló címen 38, sőt csak 30 kilót mértek.

A vacogó és didergő emberek kénytelenek voltak belenyugodni ebbe a lelketlen mánipulációba, mert hát a fényes urak panaszkodás esetén egyszerűen kijelentették, hogy az elégedetlenkedők számára nincs szén. És e kijelentés ellen nincs fellebbezés.

Végre a hatóság is megszokta az emberek zsirájával való lelketlen üzekeredést.

Előállította a gyémantos urak s erőkeny büntetést szabott reájuk. Börtönt és pénzbüntetést. Nem nagyon vették lelkükre, sőt fenyegettek, hogy már most egyáltalán nem szállítanak szenet. Fagyjon meg a főváros.

K fenyegetést aligha váltják be, mert akkor hamar elpárolognak az arany ékszerek és gyémántkövek. Egyelőre azonban aligha fogják olyan szemérmetlenül a nyomorúság könnyeit gyémántokra változtatni.

Másutt az ilyen fényes urakat, érdemük szerint, meglincselték volna Külömben nemcsak tettük, de jellegzetes nevük után is ítvélve — egyetlen „fekete gyémánt” kereskedő sem Krisztus erkölestáának híve.

Krix-Krax.

— **Új kuriai bíró.** Boeckor Mihálynak, a kolozsvári kir. ítélőtábla kiváló bírójának a király a kuriai bíró címet és jellegét adományozta. A kitüntetett bíró igazgató-tanácsunknak is tekintélyes és tevékeny tagja.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a fennálló szerződésből kifolyólag *Király Gáspár* gyfehérvári főgimn. h. tanárt ugyanezen intézethez rendes tanárrá nevezte ki. Szívöl gratulálunk s kívánjuk, hogy ismert buzgóságával tanítástegyüknek minél tovább s minél nagyobb hasznára lehessen.

— **Az első próba.** Lapunk közléseiből ismeretes, hogy Irodalmi Társulatunk — legutóbbi közgyűlésének határozatából — szombatoként irodalmi összejöveteleket, eszmecsereket tart.

Az első ilyen összejövetel e hó 12-ikén d. u. 5—7-ig volt kellő érdeklődés mellett biztató eredménnyel. A helybeli tagok közül megjelentek: *Imets F. Jákó* apátkanonok, a társulat tiszteletbeli elnöke, *Pál Antal* főgimn. igazgató, elnök, *Tamási Áron* kanonok, *Majláth Ferenc* püspöki jószágigazgató, *Cserni Béla* dr. ny. főgimn. tanár, *Fejér Gerő* dr., *Péter János* dr., *Rass Károly*, *Kárpási János*, *Király Gáspár*, *Wagner Sándor* főgimn. tanárok, *Rak József* papnevelőintézeti prefektus.

Az összejűült társaság zöld asztal mellett

foglalt ugyan helyet, de a zöld asztalhoz kötött bürokratikus formák nélkül. Nincsen elnök, nincsen elnöki csengettyű s nincsen jegyző se. Mindenki elmondhatja a mit érez, gondol és véleményez akkor, amikor neki tetszik s mégsem zavarja egyik a másikat. Az ügy iránti meleg érzés, a kölcsönös megbecsülés mindenkinek kijelöli az alkalmas időpontot észrevételeinek megtevesére. Szó szóba öltődik, vélemény véleményyt követ, de nincs határozathozatal, nincs enunciació, mégis mindenkéül érzi, hogy ez a kis szellemi torna nem hiabavaló. Gondolatok támadnak az emberben, melyek további eszmélkedésre és kutatásra ösztönzik. Nemes elhatározások keletkeznek, melyeknek eredményeit — reményünk szerint — hova-tovább örömmel fogjuk tapasztalhatni.

Ezen az első összejövetelen Rass Károly ismertette F u g a z z a r ó n a k „A szent” c. híres regényét. Megjelölte alapfogókat, kiszemelte az ütköző pontokat. Az ismertetés nyomán élénk eszmecsere indult meg, melynek folyamán újabb és újabb kérdések vetődtek fel, melyek magukban is bőséges anyagot szolgáltathatnak egy újabb összejövetelre.

Majd P é t e r J á n o s dr. vetett fel egy igen életrevaló eszmét — az egyházmegye történetére vonatkozó itt-ott szétszórt adatok összegyűjtését. Minden parókus, minden káplán kutasza fel parókiájának levéltárát s írja össze — különösen a régebbi időkre vonatkozó — fontosabb adalékokat. A kik történeti munkák olvasása közben az egyházmegye történetére vonatkozó adatokat olvasnak — írják le. Az így összegyűjtött anyagot küldjék be a *Közművelődés* szerkesztőségének. A szerkesztőség a lapban, mielőtt kellő anyag gyűl össze, *Adaléktár* címen külön rovatot fog nyitni a publikálásra. Így könnyen elérhetjük, hogy pár év alatt igen értékes anyag fog összehalmozódni s nagyban megkönnyítjük egyházmegyéink régen várt történetírójának rendkívül nehéz munkáját.

Rajta hát! Fel munkára! Lapunk szerkesztősége minden tekintetben kész a munkát támogatására.

A legközelebbi összejövetel s z o m b a t d. u. 5 óraker lesz.

— **Egy kurtá erdélyi Státusgyűlés.** Egy szatóciszletnek turó és szalonna csomagolására használt papírajai közül kimentett lapról közlöm egy rövidke Státusgyűlés lefolyását, melynek aztán kilenced napra folytatása is volt.

A Státusgyűlés jegyzőkönyve pedig szóról-szóra és betű szerint így hangzik:

„E folyó 1811-ik Esztendő Julíusnak 21-én tartott az Nemes Ország Közönséges Gyűlésre egybe gyűlt Méltóságos és Tekintetes Katholikus Státusnak Gyűlése.

Az Erdélyi Gubernator Mgos G. Bánffy György úr elő Excellenciájának elől ülése alatt és Szállásán, a holott is jelen voltak.

Erdélyi Püspök Mártonfi Josef. Thesaurarius G. Bethlen Josef. Gubernalis Consiliarius Horváth Antal.

Nemes Alsófehér Vármegyei fő Ispány G. Haller István.

Nemes Zárand Vgyei fő Ispány Hollaky István.

Nemes Udvarhelyi Szék fő Király Birája B. Henter Antal.

Nemes Csik Széknek fő Király Birája Sándor Mihály.

Mgos K. Tábla Assesora Sándor János.
„ „ „ B. Bálintih Ferentz.
Gubernalis Secretarius Vajna Dávid.
„ „ „ Csedő László.
„ „ „ Miko Antal.
„ „ „ G. Bánffy Josef.

Mgos K. Tábla Supernum Assesora Cserei Miklos.
„ „ „ „ Székely Mihály.

A követek közül Kováts Ferentz, Cseh József, B. Apor Lázár, Szentkirályi Mihály, Peille Ventzel, Lusnyitza Miklos és Actuarius Ifj. Hollaky Antal Atyánkfiai.

A Püspök Úr elő Excellenciája elé adja, hogy az Tekeletes és Mgos Katholikus Státusnak még a mult Esztendő Novembernek 25-én tartott Gyűlésén meg lévén az határozatva, hogy amidőn az három Recepta Religiobeli Státusok az Matrimonialis Perekre nézve támadott meg nem egyeztetethet iránt, az magok Kinyilatkoztatásokat, a Nemes Ország Gyűlésén bé fogják adni; azt a Katholikus Státusok kikérjék, melynél fogva több elé adott okok mellett aszt végett által vévén, ezennel a Katholikus Státusoknak beadja, mely szerent:

fel olvastatik az Három Recepta Religiobeli Státusoknak aziránt tett ki nyilatkozatások, melynél fogva több elé adott okok mellett aszt Kiványák, hogy a Matrimonialis Perek a saeculare Forumra relegáltassanak. Melyet a Katholikus Státusok vizsgálás alá vévén, hoszas vételkedés után határozatott.

Hogy azon Munkát, melyet az három Recepta Religiobeli Státusok e tárgyba bé adtak pontonként fel vévén, arra az Püspök Úr elő Excellenciája által egy Munka készitessék, és tsak ugyan az ezen tárgyban még 1790 ik és 1792-ik Esztendőkben, mind az Katholikus Státusok által az Ország Rendjeihez bé adott Munkák, és azokra elő Felsőgenek következett Kegyelmes Rendelése; hozzá alkalmaztassanak; a munka pedig minek előtte a Nemes Ország Rendjeinek bé adatattnek a közelebb tartandó Katholikus Státusok Gyűlésén bővebb megfontolás és vizsgálás végett felolvastassék, — melynek után a Gyűlés elszlott.

Közli Dr. Cs. B

— **A Kath. Kör mulatsága.** Nem nagy, de válogatott közönség nézte végig vasárnap (jan. 13-án) a Kath. Kör szineloadását, amely igazán szépen sikerült. Nehéz darabban és nehéz szerepekben állottak meg derekasan a helyüket a szereplők és ösztajatekuk ellen sem lehet kifogás. Sardou V. „Az utolsó level” című 3 felvonásos vígjátékát adták elő Rass Károly átdolgozásában, aki ügyesen tüntetett el a daraból minden francia ízt. A legnagyobb női szerepben (Flóra) Kolumbán Ilonka mutatkozott be és finom, temperamentumos játéka általános tetszést aratott. Klári szerepét kedves ügyességgel oldotta meg Horváth Margit. A feltékeny, káros Genovétát határozott tehetséggel játszotta meg Kolumbán Margit. A Márta szerepének ügyesen felelt meg Krzyzewsky Emma. Mozgóciné pattogását megfelelő elevenséggel adta Neugebauer Teresi s a modern szobaleány kényeskedéseit jól alakította Krzyzewsky Irma. A különc, de nemeslelkű Grodicky nagy és nehéz szerepe jó kézbe ke-

rült s meglátszott Bartalison, hogy alaposan tanulmányozta feladatát; meg is felelt neki emberül. A hidegvért szinlelő, de a mellett dühösen feltékeny Baranyai remekül játszotta meg Urbán Gyula. A Bogár szerepében Prohászka Viktor igazi komikus tehetséget mutatott be. A felszeg, szerelmes deák alakjában (Pál) Roska László mutatta meg, hogy mennyit lehet rövid idő alatt haladni: igazán otthon érezte magát és csinosan alakított. Kisebb szerepeiket nagyon jól töltötték be Toth József, Kastaly Gyula és István. — Az előadás után derült hangulatban kezdődött meg a tánc és vígan folyt egészen a hajnali órákig.

E mulatságon felülfizetni sziveskedtek: Zhuber Sándor 10 kor., Márton Andor 8.40 kor., Kovács Lajos 4 kor., Dr. Neuwirth József 3.40 kor., Rass Károly, Imets F. Jákó, Pál Antal, Héjja Kálmén 2—2 kor., Dr. Kóródy Péter, Prohászka Viktor, 1.60—1.60 kor., Lörcinc János 1.40 kor., Dr. Roska Miklós 1.20 kor., Muresán Antalné, Péter József 1—1 kor., N. N., N. N., N. N. 60—60 fill., Ifj. Bochtánovits Sándor, N. N., Péter Mózes, N. N., N. N., N. N. 40—40 fill., Király Gáspár, Szalánty László, Dr. Adorján Sámuel, Duducz Balint 20—20 fill.

— **Halálozás.** Székely Iván János 48-as tüzerhadnagy, nyug. ref. felkésze Kézdivásárhely egyházközségnek, a cs. és kir. koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, a kézdivásárhelyi olvasó egyesület, pénzintézetek alapítója, éveken át elnöke, igazgató-elnöke, majd tiszteletbeli elnök, a kézdivásárhelyi községi iskolák gondnoksági elnöke, a jótékony intézetek alapítója és elnöke stb. életének 81-ik, papságának 53-ik évében f. évi jan. 12-én Kézdivásárhelyt elhunyt. Az elhunytban Székely Ödön a Bethlen-kollegium derek tanára édes atyát gyászolja.

— **II. népszerű előadás.** A kath. Legényegyesület vasárnap, f. hó 20-an folytatja megkezdett ciklusát s ezuttal ismét kedves meglepetéssel szolgál a közönségnek, amennyiben sikerült a felolvasásra megnyernie Hermann Antal egyetemi tanart, az országszerte ismert, hírneves tudóst. Így tehát nem szükséges külön is felhívunk a közönség érdeklődését, az előadó neve ugyanis eléggé vonzani fogja. A felolvasást egy kis vígjáték követi: Katonásan, írta Andreanszky. A szereposztás a következők: Gárday, nyug. őrnagy: Oprea Gyárfás, Olga: Müller Annuska, Jolán: Deutsch Jolán, Huszár Elemér: Hankó Endre, Lengye, min. titkár: Szathmáry Á., Gyuri, inas: Gedő Mihály. Belépő díjak: Ütőhely 20 fill., állóhely 10 fill.

— **Helyőségünk farsangi multságainak sorrendje:** jan. 12-én hangverseny és tánc; jan. 26-án műkedvelői előadás, azután tánc; febr. 11-én nagy zsbivásár; febr. 23-án hangverseny; márc. 16-án Ronacher este. A febr. 11-iki nagy zsbivásárt a kibocsátott meghívó a következőleg ismerteti: Szabott árak! Nagyszabású farsangi estély, melyet a gyulafehérvári helyőrség a t. c. polgári közönséggel együttesen következő jelge alatt rendez: „Nemzetközi érdekezeti és mezőgazdasági kiállítás.” A kaszinó összes helyiségei a jelgenek megfelelően díszítettek fel. Az egyes árucsarnokokban a polgári és katonai közönség tagjai együttesen működnek közre. Jelmezkényszer nincs, — az ünnepély

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, vladókat, éjjeli izzadást

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulózis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéketlen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkint „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

Roche

orvosi rendelre a gyógyszerárak — Ára üvegentint 4 — korona.

érdekében azonban a résztvevőknek zsigvársági jelmezben való megjelenése kívánatos. A jelmeze mindenféle jelmez választását lehetővé teszi. A jelmez nélküli résztvevők felkértek, hogy estélyöltözök mellőzésével nyári utcai ruhában jelenjenek meg. Minthogy pedig az esetleges tiszta jövedelmet a helyi szegény gyermekek felruházására fordítják, 50 fillér belépődíjat szednek. A meghívók (magyar-német-román nyelvek) már kibocsáttattak.

— **A gyulafehérvári püspöki hittani intézetben** az 1906—1907-iki tanév első felének végén tartandó vizsgák rendje. 1907. január 12-én d. u. az előadások megszűntek. 18-an vizsga az ágazatos hittanból (III—IV), 19-en vizsga az egyháztörténelemből (I—II), 25-en az erkölestanból (III—IV), 26-án a Szentírás tudományból (I—II), 29-en az egészségügyből (IV), 30-án a bölcsészettanból (I—III), 30-án d. u. 3 órakor osztályozás.

— **Zarándoklat Rómába!** Az erdélyegyházmegyei oltáregyesületek római zarándoklatot rendeznek. Indulás: 1907. húsvét harmadik napja. Utiútvány: Budapest — Fiume — Ancona — Moretto — Assisi — Róma. Vissza: Róma — Ancona — Fiume — Budapest. Árak: I-ső osztály (a hajón hálólé) 210 korona, 2-ik osztály a hajón hálólé 160 korona, 3-ik osztály a hajón hálólé 120 korona, 3-ik osztály a hajón hálólé nélkül 110 K. A jegyek 45 napig érvényesek. Az árakban befoglaltatik Rómában a Sancta Marthában 7 napi teljes ellátás. Ha valaki nem Ancona felé akar visszatérni, hanem Róma — Firenze — Padua — Venetia — felé, a többlet: I. osztály 44 K., II. osztály 27 K., III. osztály 20 K. Az ár Budapesttől kiindulva szól. Jelentkezni lehet 1907. március 10-ig ily cím alatt: Soóthy Gyula spirítuális Gyulafehérvárt papnövelő intézet. Ide kell küldeni a jelzett összeget is. Mellékelni kell még egy koronát plakát stb. költségekre. — A kérdezősködő levelekhez egy 10 filléres bélyeget kell mellékelni. Résztvehetnek azok is, kik nem oltáregyesületi tagok.

— **Kérelem.** Még mult év december hó elején egy kérdőpontokból álló levelezőlapot küldöttem szét felső meghagyásból az összes oltáregyleteknek kérve, hogy a választás mellett megküldjen sziveskedjenek. Ennek dacára 30 egyelet még nem küldött be semmit. Minthogy az egész egy füzetben ki lesz nyomtatva, ismételve kérem a válasz beküldését. Ellenkező esetben a füzetben dült betűkkel fogom megszégyeníteni azokat az egyleteket.

Soóthy Gyula.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium Mariakongregációja** hálás köszönetet mond újlag Cserni Béla dr. ny. főgimn. tanár urnak, hogy a volt német várközségi vagyongyűjtéséből mint a vagyongyűjtés bizottság elnöke a kongregáció céljaira 20 koronát segélyképpen kieszakoztatni kegyeskedett.

— **Minden szőlőbirtokos** részére nagyfontossággal bír az oltványok kiválasztása és mikénti kezelése. Erre nézve készséggel ad utba igazítást a szakzerű és lelkiismeretes vezetést álló és kitünő hírnévnek örvendő „Millenium telep” Nagyöszön, Torontálmege, melynek remek kiállítású és műmelekketével ellátott magyar vagy német vagy román vagy szerb nyelvű főrajjegyzéke minden érdeklődőnek ingyen és bérmentve megküldetik.

— **Itt a hideg tél** és vele a hurutok ideje, melyeknek különösen azok vannak kitéve, akik a légzőszervek chronikus megbetegedéseiben szenvednek. Akik nincsenek abban a kellemes helyzetben, hogy az enyhe délvédek felkeressék,

hasznaljanak „Sirolin-Roche“-t, melynek hosszabb vétele felette ajánlatos, mert kevesbiti a köpetet, száritja a légzőszerveket és előmozditja az étvágyat. Mindennemű hurutban szenvedők részére valószínűs mentőszert. Kapható a gyógyszerárakban.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Kis Pajtás.** Megjelent a második száma is a gyermek legmegbízhatóbb, legszórakoztatóbb pajtásának, melynek előkelő tartalma ismert írók tollából került ki: Szepessy bácsi: Három szent király. (Vers.) — T. Pelikán Krizsó: Két Kovács Erzs. — Domokos István: Napkeleti Királyok. (Vers.) — Paics Irén: Farkas Lacika története. (Folyt.) — Dömötör Pál: Gyermek-szeffet. (Vers.) Vince József: A szózat költője. — Prónai Antal: Jézus madarai. (Vers.) — Laci bácsi: A kakas, humoros vers egészoldalt betöltő, kacagtató képekkel. — Rendkívül érdekes Gyermekhírek, Gyermekirodalom kedvesen szórakoztató Tarka-barka, Arnyjátékok, Fejtörők Játék, mindenre választ hozó „Szerkesztő bácsi postája zárja a tartalmas lapot. Minden oldala tele van a szöveget magyarázó pompás illusztrációkkal, képekkel, rajzokkal. Egész oldalt betöltő nagy kép is gyönyörködteti minden számban úgy ebben is a kis olvasókat. A minden pártfogásra érdemes ügyes, helyes kis lapot a legmelegebben ajánljuk annál is inkább, mert kétségkívül a legjobb, legcsinosabb, legelősebb gyermeklapunk. Egész évre hat, félre 3 korona, mely összeg a kiadó T. Pelikán Krizsó címére küldendő: Budapest, VII., Csömöri-út 16. Szerkesztője Szepessy László, Budapest, VIII., Máriateva 18. I. 24.

CSARNOK.

Püspökmegyei zsinat.

(Folytatás.)

25.

3. **Testes Synodales** elnevezés alatt a zsinaton megválasztott olyan biztosokat szokás érteni, akik ott a zsinaton esküt tesznek arra, hogy a részükre kijelölt területen figyelemmel kísérik, hogy miképp valósítatnak meg és hogyan hajtathatnak végre a zsinaton hozott törvények és határozatok. Erről a püspöknek időről időre kötelesek részrehajlatlan jelentést tenni.

Ez az intézmény abban az időben volt szokásos, amikor az állandó kerületi esperesek hivatala még nem volt szervezve. Vagy azért, vagy pedig azért is, mert gyűlölete-kedések támadtak belőle, lassankint felhagytak vele. De semmi sem akadályozza, hogy a püspök létesítse, ha akarja és jónak látja, annál inkább, mert ha úgy itéli, hogy a zsinaton nem választanának megbízható embereket, ő neki joga van via brevi és bizalmas uton, sőt minden publikáció nélkül ilyen vizsgáló biztosokat kiküldeni. A fő az, hogy a tisztí esküjök szövegét a zsinaton kihirdesse; s tőlük ezt az esküt a megbízás alkalmával tényleg kivegye. Elvégre sok eset fordulhat elő, amelyben az esperes jelenléte bármi okból nem fogadható el a további eljárás biztos alapjául és így kívánatos, hogy olyan ember vizsgálja meg a dolgot, akit semmi érdekeltég sem feszélyez s akit a szigorú igazságosságra meg a hivatali esküje is kötelez. Az meg nem argumentum, hogy mert odiosus az ilyen megbízás, hát azért ne is legyen. Hiszen a rendes bírói tiszt is mindig odiosus arra,

akit a bíró elé állítanak. Meg aztán minden delegáció s így a rendes esperesi ellenőrzés is odiosus annak, akinek az érdekével ellenkezik.

Láttunk mi már olyant is, hogy a kerületi esperes felszólalt amiatt, hogy nem az ő districtusából rendeltek a szerzetesöknek rendkívüli gyóntatót s ezt úgy állította oda, mint a kerületbeli papság sérelmét. Hát bizony a szerzetesök rendkívüli gyóntatóinak a dolga egyszerűen bele sem tartozik a rendes esperesi hatáskörbe, s ha az illető főurat nagyon szorongatták volna, ő jutott volna legnagyobb zavarba, hogy a saját kedves districtusából jelöljön alkalmas embert, mert hisz akikkel próbát tettek, nem váltak be és az esperes ur a sérelmet csak akkor fedezte fel, mikor már jó öt esztendőig jól bevált az a rendkívüli gyóntató. Más-külömben itt is utalnom kell arra, hogy az esperesi hatáskört jó volna pragmatice szigorúan körvonalozni, mert ez esetben nem támadhatnának ilyen felszólalások, a melyeknek a lélektani oka különben oly szembeszökő, hogy csodálni lehet, hogy egyáltalán elő is állnak effélelevel. Nyilván azt hiszik, hogy aki olvassa nem látja a tendenciát.

De meg aztán, bárha vannak rendes esperesi hivatalok s bárha igenis kívánatos, hogy ennek a hivatalnak rendesen körülírt hatásköre legyen, mégsem lehet soha szem elől téveszteni, hogy az esperesi állás eo ipso bizalmi állás, minél fogva mindig előfordulhat, hogy a püspök akár az evokáció eszközével el egyes esetben, akár pedig úgy korigálja meg ezt a bizalmat, ahogy ő legjobbnak látja; ha tehát úgy találja, csak tőle függ, hogy a zsinati biztosok intézményét is létesítse.

Való igaz, hogy itt nálunk még sohase próbálkoztak a zsinati biztosokkal s talán éppen azért nem ártana kipróbálni. — hátha jól beválnék. Az egyesek susceptibilitása ellen van jó orvosság abban a régi barát regulában: monachi est: murmurare; — praelati est: non curare.

Ezeknek a zsinati biztosoknak azonban mégis csak az a főfeladatuk, hogy ellenőrizzék, miképp valósulnak meg a zsinat egyes határozatai. Márpedig mivel a zsinaton csak magának a püspöknek van törvényalkotó joga, megeshetik, hogy ő a zsinati kisebbség véleményét emeli határozatára, amelyet aztán a többség vagy éppen nem hajtana végre, vagy ha valamiképp végrehajtana is, úgy eselekedné meg azt, hogy éppen a visszáját tenné. Ha pedig maguk a kerületi rendes esperesek is a renitens többség pártján lennének, akkor ugyan várhatna a püspök, amíg az ő parancsa teljesedésbe megy. Így hát én a zsinati biztosok (testes synodales) beállítását jónak, szükségesnek, sőt bizonyos rendtelenségek megszüntetésére elkerülhetetlennek tartom.

Ilyen szánálni való nagyfokú és türethetetlen rendtelenség minálunk a liturgiái nyelv terén lábrakapott anarchia.

Oly megátalkodottan és oly vakmerően tulleszik már magukat itt minden törvényen, hogy ezt tovább eltűrni nem lehet. Mivel pedig nemcsak a plébánosok, de maguk az esperesek is így tesznek; rendes körülmények között a fegyelmet restituálni nem lehet. Ide érellyes zsinati biztosok szükségesek, akik olyankor lépik meg a parochiát, amikor a főur éppen az ő kéziratosságról a zsinaton kiszabott pénzbüntetésben elmarasztalandó. Hát kérem, ez nem tréfa s régóta táplált meggyőződés, hogy ezt a szemetelt csak nyomról-nyomra való irtással és gyomlálással lehet gyökerestől kiirtani. Nemcsak a rosszakarat nagy út, de a más-

külömben jószándéku tudatlanság avagy balfel-fogás. Az emberek szerelmesek a saját ideáikba, bármily ostobák legyenek is ezek az ideák; s az a nagy baj, hogy itt felvilágosítani sem igen lehet őket. In ordine juris aztán nincs más mód, mint erőszakkal rászorítani őket a törvény megtartására, akár sziveli ezt az ő perverz izlésük, akár nem. És erre valók a zsinati biztosok. Nemrég halt meg egyházmegyénknek egy minden tekintetben derek, munkás, sőt igazán példás életű idősebb papja. Közeleben életem öt évig, hát volt alkalmam tapasztalni, hogy derek ember volt. Ám a liturgiái nyelv terén neki is megvoltak a maga szerkesztette apró játékaí s a legalaposabb kapacitáció sem használ, sőt, ha nagyon szorították argumentumokkal, amilyen szelidlelkű volt ő máskülömben, nagy méregbe gurult.

(Folyt. és vége.)

A szerkesztő üzenete.

F. P. Pádé. A lapot megindítottuk. Egyházmegyei névtárárt tessék a püspöki irodához fordulni.

Szakvélemények az Esterházy cognacról:

A magy. kir. műegyetem borászati laboratoriuma által hivatalosan megejtett és általunk tudomásul vett vizsgálatok alapján az

Esterházy cognacot

betegeinknél alkalmaztuk és azt sikeresen használva mint kitünő minőségű és a francia Cognacokkal vetekedőt, a **legjobban ajánlhatjuk.**

Dr. Tauffer Vilmos egyetemi tanár. Dr. Stiller Bertalan egyetemi tanár. Dr. Réczey Imre egyetemi tanár. Dr. Pertik Ottó, egyetemi tanár. Dr. Kétyl Karoly egyetemi tanár. Dr. Angyán Béia egyetemi tanár. Dr. Poór Imre kir. tanácsos, egyetemi tanár. Dr. Barón Jónás egyetemi tanár.

Az Esterházy cognac

minden előkelő fűszer- és csemege-kereskedésben kapható.

Hirdetések

jutányos árban

felvétetnek

e lap kiadóhivatalában.

Főpásztori körlevelek és másnemű könyvek,
avagy diszművek bekötését olcsó árban elvállalja, jól
és gyorsan eszközzi

PAPP GYÖRGY könyvkötészet

G y u l a f e h é r v á r t.

A bekötésre szánt körlevelek jól csomagolva a legtávolabbi helyről is be-
küldhetők, a pontos összeállításért a vállalat felelősséget vállal.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Étterem, kávéház. ☛ Villamos világítás. ☛ Fürdő. ☛ Telefon.
Társas kocsí. ☛ Kitünő konyha. ☛ Valódi borok. ☛ Kőbányai
sör. ☛ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás. ☛ Mérsékelt árak.

Haas Vilmos, szállodás.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, ujságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal		„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fillérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadóhivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.